Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Sint-Teunisplein te Zoersel (fase 1)

Julie Van Roy

Tienen, 2022
Studiebureau Archeologie bv

Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Sint-Teunisplein te Zoersel (fase 1)

Julie Van Roy

Tienen, 2022
Studiebureau Archeologie bv

Colofon

Nota: Het archeologisch vooronderzoek aan het Sint-Teunisplein te Zoersel (fase 1)

Projectleiding:	Annelies De Raymaeker & Vanessa Vander Ginst
Erkend archeoloog:	Nick Van Liefferinge
Auteurs:	Julie Van Roy
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bv (tenzij anders vermeld)
Plannen en kaarten:	Onderliggende kaartlaag: www.geopunt.be, www.dov.vlaanderen.be of www.agiv.be (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bv mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bv
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2022, Studiebureau Archeologie bv

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Samenvatting reeds uitgevoerde onderzoek **2**

Hoofdstuk 2 Resultaten van het proefsleuvenonderzoek **4**

2.1 Beschrijvend gedeelte 4
2.1.1 Administratieve gegevens 4
2.1.2 Archeologische voorkennis 6
2.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstelling 6
2.1.4 Vooropgestelde onderzoeksmethode en -technieken 7
2.1.5 Afwijkingen ten aanzien van de vooropgestelde onderzoeksstrategie en -methodes 8

2.2 Assessment 12
2.2.1 Landschappelijke gesteldheid 12
2.2.2 Beschrijving van de referentiebodemprofielen 16
2.2.3 Vindplaatsen met bodemsporen 19
2.2.4 Assessment van de vondsten 28
2.2.5 Artefacten(sites) 30
2.2.6 Natuurwetenschappelijke staalnames 31
2.2.7 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied 31
2.2.8 Impactbepaling van de geplande werken op het bodemarchief 32
2.2.9 Beantwoording onderzoeksvragen 33

Hoofdstuk 3 Programma van maatregelen **37**

3.1 Administratieve gegevens 37

3.2 Gemotiveerd advies 39

3.3 Programma van maatregelen voor vrijgave van een deel van het terrein 41

3.4 Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek 42
3.4.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen 42
3.4.2 Onderzoeksmethode 43
3.4.3 Onderzoekstechnieken proefsleuven 44

Bibliografie **46**

Bijlagen
Bijlage 1 Sporeninventaris
Bijlage 2 Vondsteninventaris
Bijlage 3 Foto-inventaris
Bijlage 4 Coupetekeningen
Bijlage 5 Landschappelijke bodemprofielen
Bijlage 6 Allesporenplan A0

Hoofdstuk 1 Samenvatting reeds uitgevoerde onderzoek

In 2021 stelde All Archeo bv een archeologienota op voor een terrein aan het Sint-Teunisplein te Zoersel (ID 19 965). De initiatiefnemer plant hier de bouw van enkele appartementen en eengezinswoningen.

Op basis van het bureauonderzoek is er een archeologische verwachting voor grondsporensites. Historische kaarten geven bebouwing weer vanaf het midden van de 18de eeuw. Het terrein ligt echter vlak bij de kerk van Sint-Antonius, waardoor ook middeleeuws bewoningssporen worden verwacht. Tijdens de 19de en 20ste eeuw vonden er echter grote bouw- en afbraakwerken plaats op het terrein. Dit heeft mogelijk implicaties voor de bewaring van een eventuele site. Om dezelfde reden werd het potentieel voor een goede bewaring van een steentijdartefactensite als laag ingeschat. Omwille van het archeologische potentieel werd een proefsleuvenonderzoek geadviseerd.[1]

Het programma van maatregelen bevatte geen faseringsplan. Toch worden de werken, en bijgevolg ook het archeologisch onderzoek, gefaseerd uitgevoerd. De huidige nota bevat enkel de resultaten van de eerste fase. Voor de overige fasen blijven de maatregelen uit het programma van maatregelen bij archeologienota ID 19 965 van toepassing.

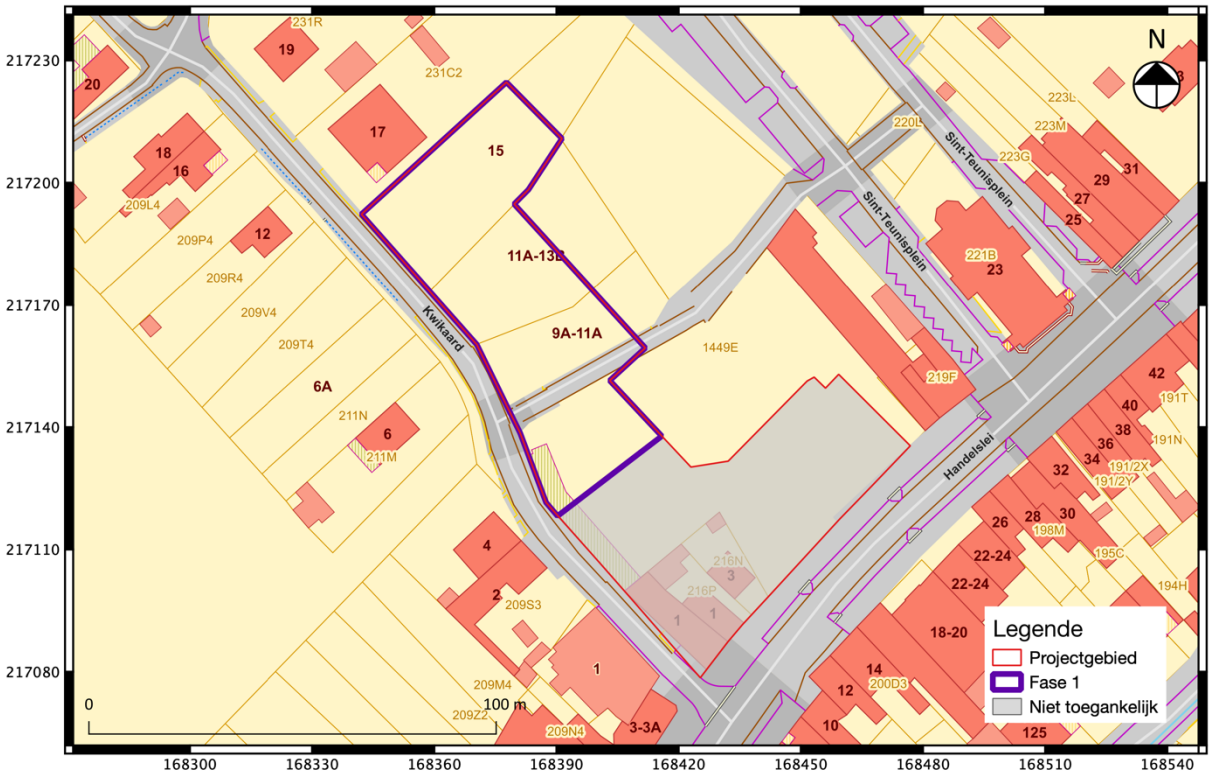

Fig. 1.1: Overzicht zone archeologienota (projectgebied) en fase 1 proefsleuven.

[1] Reyns & Bruggeman 2021; Reyns, Bruggeman & Ferket 2021.

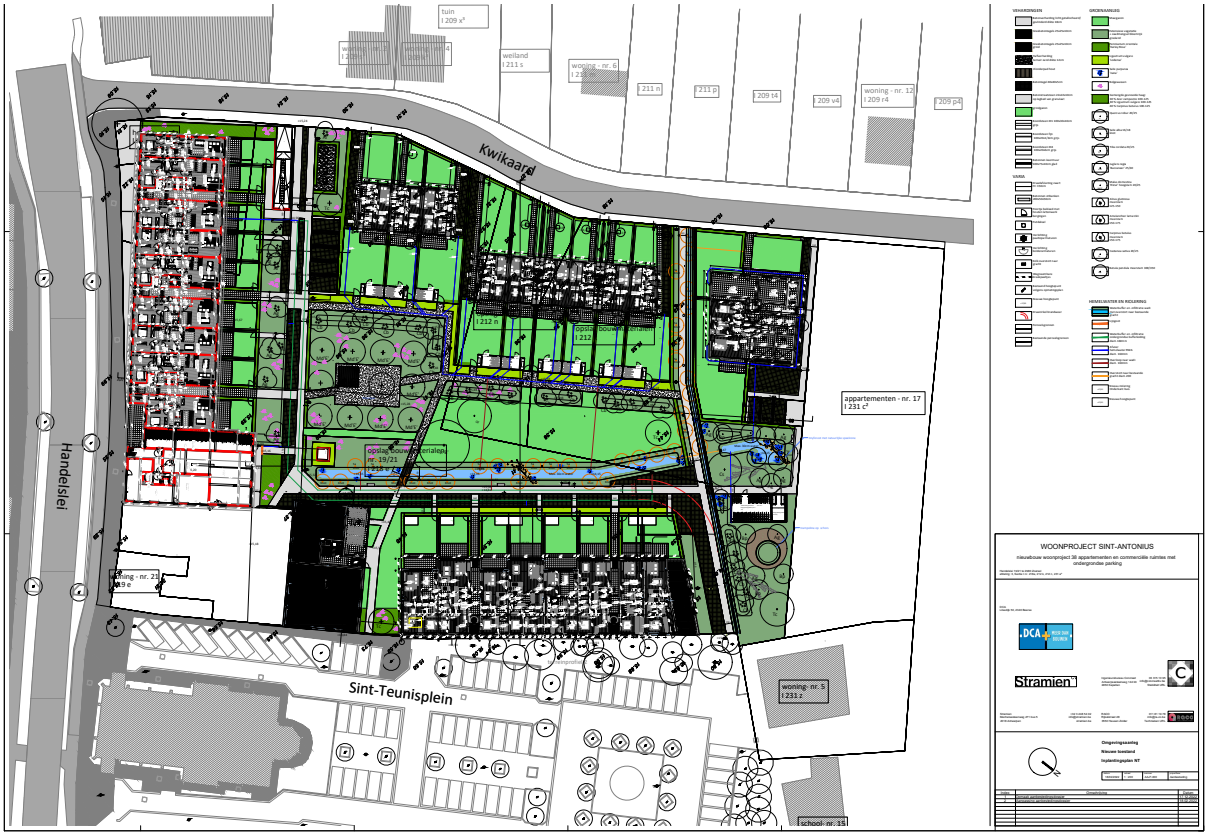

Fig. 1.2: Inplantingsplan nieuwe toestand totaalgebied.

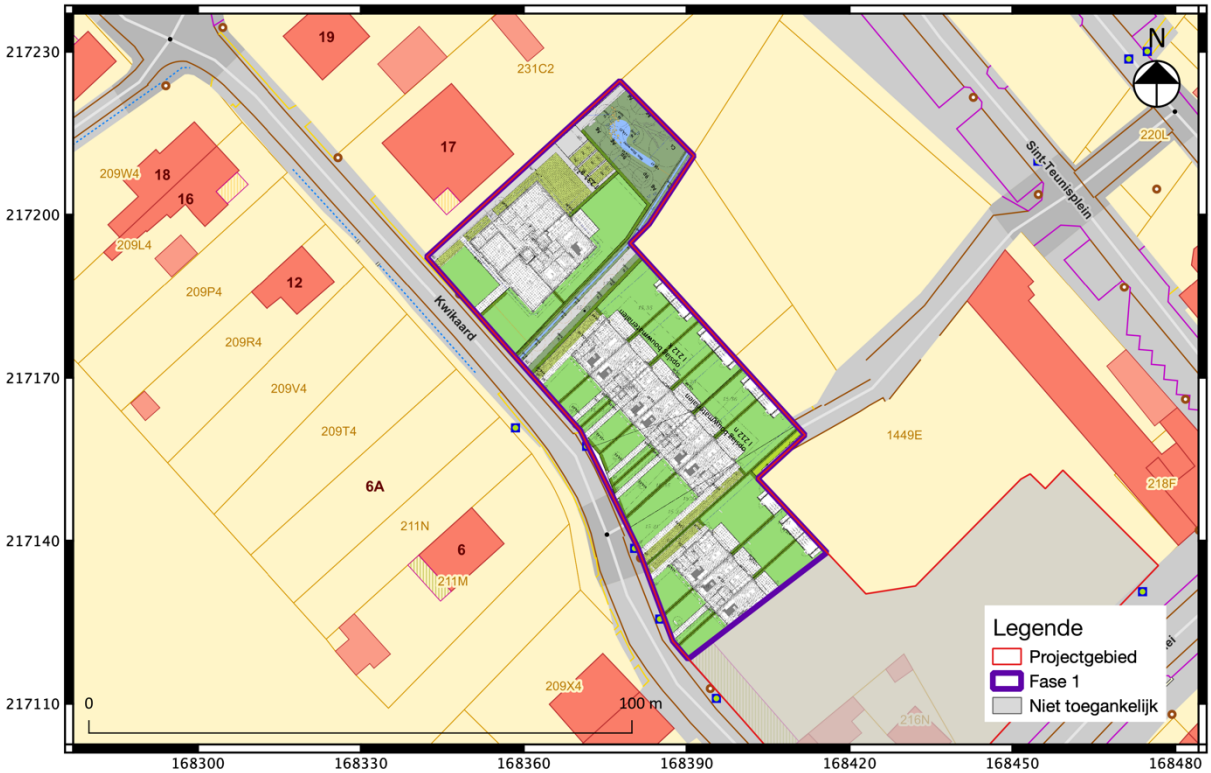

Fig. 1.3: Contour van fase 1 geprojecteerd op het inplantingsplan.

Hoofdstuk 2 Resultaten van het proefsleuvenonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode:	**2022 E 203**
Erkend archeoloog	Nick Van Liefferinge (OE/ERK/Archeoloog/2016/00111) Studiebureau Archeologie bv (OE/ERK/Archeoloog/2015/00002)
Veldwerkleider	Nick Van Liefferinge (OE/ERK/Archeoloog/2016/00111)
Assistent-archeoloog	Julie Van Roy (OE/ERK/Archeoloog/2021/00015)
Locatie:	Zoersel, Sint-Teunisplein z.n. (zie Fig. 2.1 en Fig. 2.2) Bounding box: punt 1: x = 168 342, y = 217 116 punt 2: x = 168 416, y = 217 225 Zoersel Afd. 3, DL Brecht 2, Sectie I, percelen 212K, 212N, 218E, 231A2 (alle deels)
Oppervlakte projectgebied	3186 m^2
Periode uitvoering	18 mei 2022
Relevante termen:	Proefsleuven, dorpskern, verstoringen
Bebouwde zones:	Ongeveer 75% van het projectgebied was bebouwd of verhard.

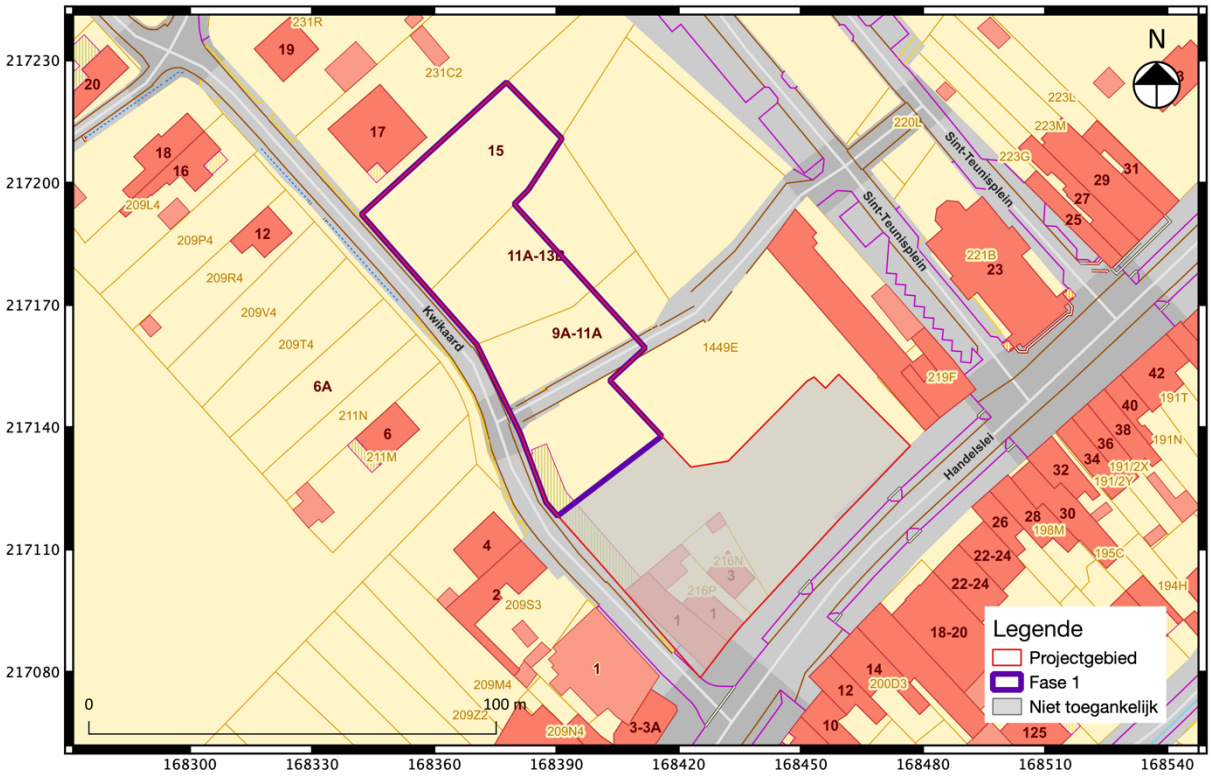

Fig. 2.1: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied.

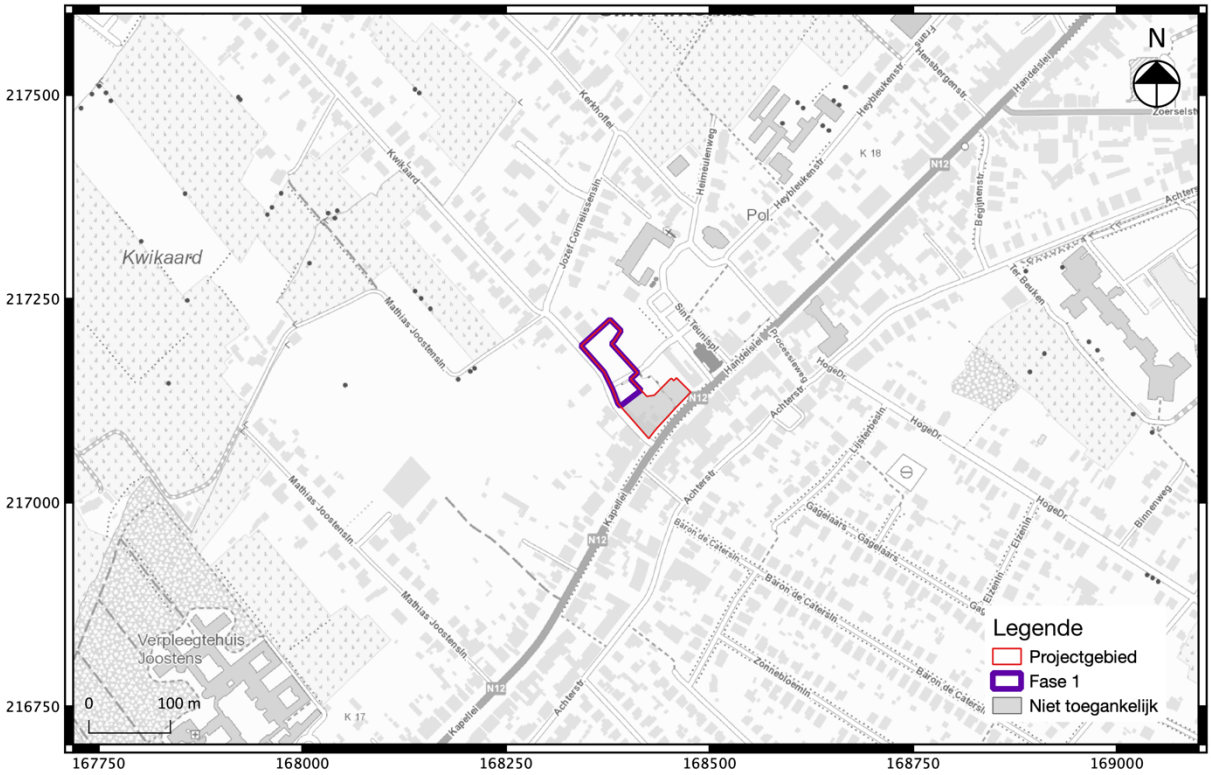

Fig. 2.2: Uittreksel uit de topografische kaart met situering van het projectgebied.

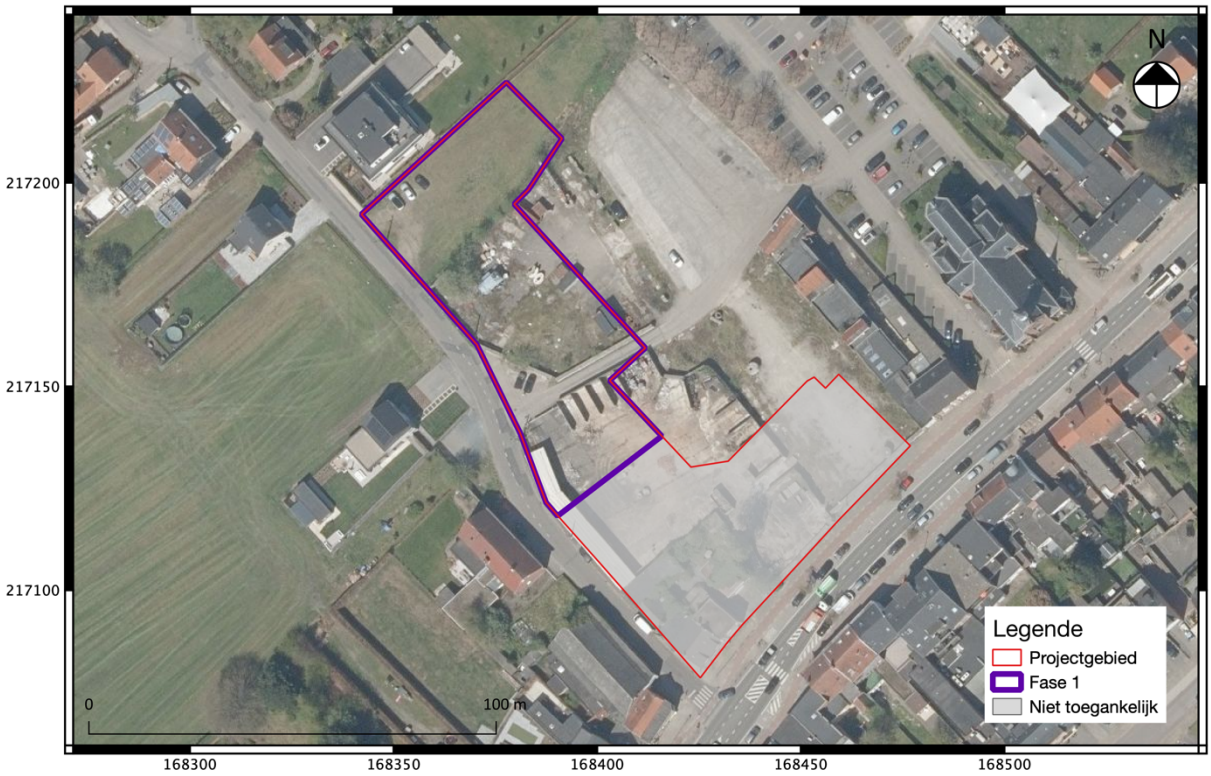

Fig. 2.3: Detail uit een luchtfoto van 2021 met aanduiding van het projectgebied.

2.1.2 Archeologische voorkennis

Zie hoofdstuk 1.

2.1.3 Onderzoeksopdracht en vraagstelling

De doelstelling van een vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of er archeologische niveaus aanwezig zijn in het vergunningsgebied en op welke diepte deze voorkomen. Op deze manier zal het mogelijk zijn om in te schatten in welke mate de geplande werken een verstorende impact zullen hebben. Verder dient het vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraak te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en of er een mogelijkheid tot kennisvermeerdering bestaat.

Kan vooronderzoek met ingreep in de bodem bijkomende informatie aanleveren die het mogelijk zal maken de hypothesen gebaseerd op het bureauonderzoek te bevestigen, te verfijnen of bij te sturen? Hiermee wordt bedoeld dat gegevens gegenereerd kunnen worden met betrekking tot:

- De opbouw van de ondergrond
- De aan- of afwezigheid van intacte bodems
- De graad van verstoring van de oorspronkelijke bodem

- De verwachte periode en aard van een eventuele site

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld (overgenomen uit archeologienota's ID 17 648 en 19 965):[2]

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Waar ligt/lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn er archeologische sporen aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied? Zo ja: Wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?
- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, …) aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
- Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?
- Zijn er sporen aanwezig die inzicht kunnen verschaffen in het ontstaan en de ontwikkeling van de dorpskern van Sint-Antonius en zijn periferie?
- Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud in situ van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?

2.1.4 Vooropgestelde onderzoeksmethode en -technieken[3]

De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk versie 4.0 hoofdstuk 8.6. Ze worden haaks op het reliëf aangelegd met een noordoost-zuidwest oriëntatie. Er wordt geopteerd voor 2 m brede, parallelle proefsleuven met een tussenafstand die ca. 15 m bedraagt, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven. De sleuven worden aangelegd tot op de archeologisch relevante vlakken. De dekkingsgraad van 12,5 % volgens conventies wordt conform de Code Goede Praktijk opgesplitst in 10 % sleuven en 2,5 % kijkvensters. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen. Kijkvensters meten maximaal 13 x 13 m.

De proefsleuven en eventuele kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze bak. Kijkvensters worden gebruikt om sporenconcentraties nader te bekijken, maar ook om schijnbaar lege zones te controleren.

[2] Reyns & Bruggeman 2021; Reyns, Bruggeman & Ferket 2021.
[3] Reyns & Bruggeman 2021; Reyns, Bruggeman & Ferket 2021.

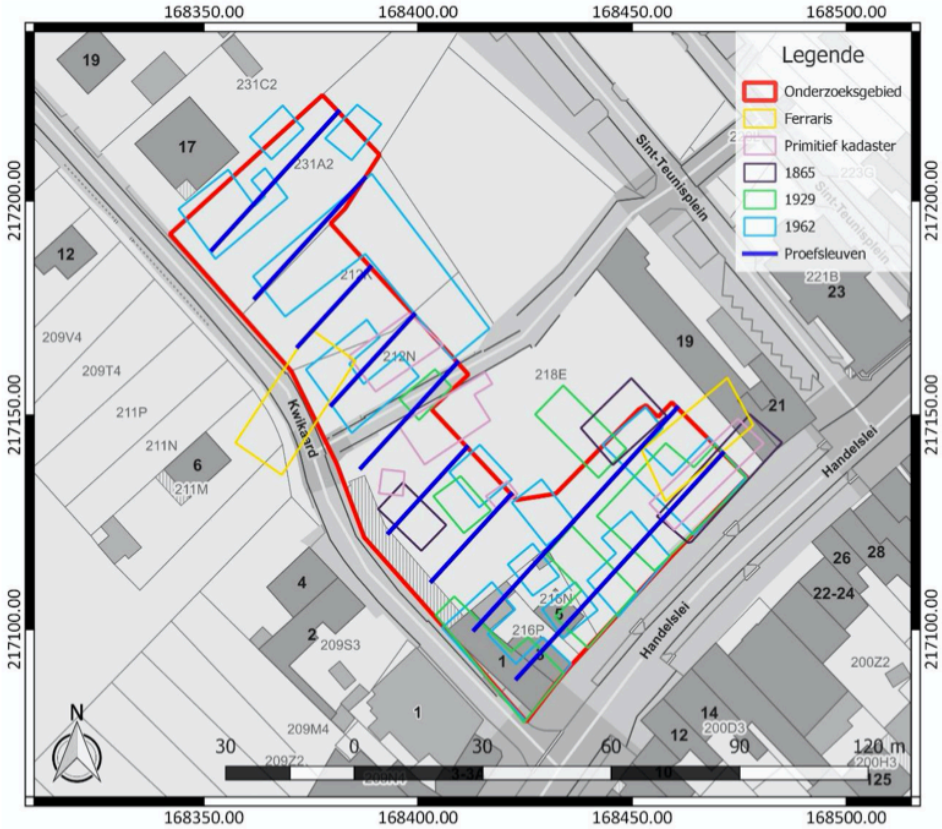

Fig. 2.4: Voorstel inplanting proefsleuven uit de archeologienota 19 965.

2.1.5 Afwijkingen ten aanzien van de vooropgestelde onderzoeksstrategie en -methodes

Op het terrein was de contour van de nieuwe woningen al met houten balken afgebakend. Deze diende ontweken te worden, wat leidde tot een licht aangepast sleuvenplan. Tijdens het onderzoek bleken er op het terrein ook al verschillende leidingen te zijn aangelegd. Er werd getracht om het vermoedelijke tracé van de leidingen zo veel mogelijk te ontwijken. Tijdens het onderzoek werden echter 4 leidingen overgetrokken, omdat ook het aanwezige personeel van de aannemer niet wist waar ze precies waren gesitueerd. Om deze redenen werden dan ook geen bijkomende kijkvensters gegraven. In totaal werd er 330 m^2 opengelegd. Dit komt overeen met 10,3 % van het toegankelijke terrein (3186 m^2).

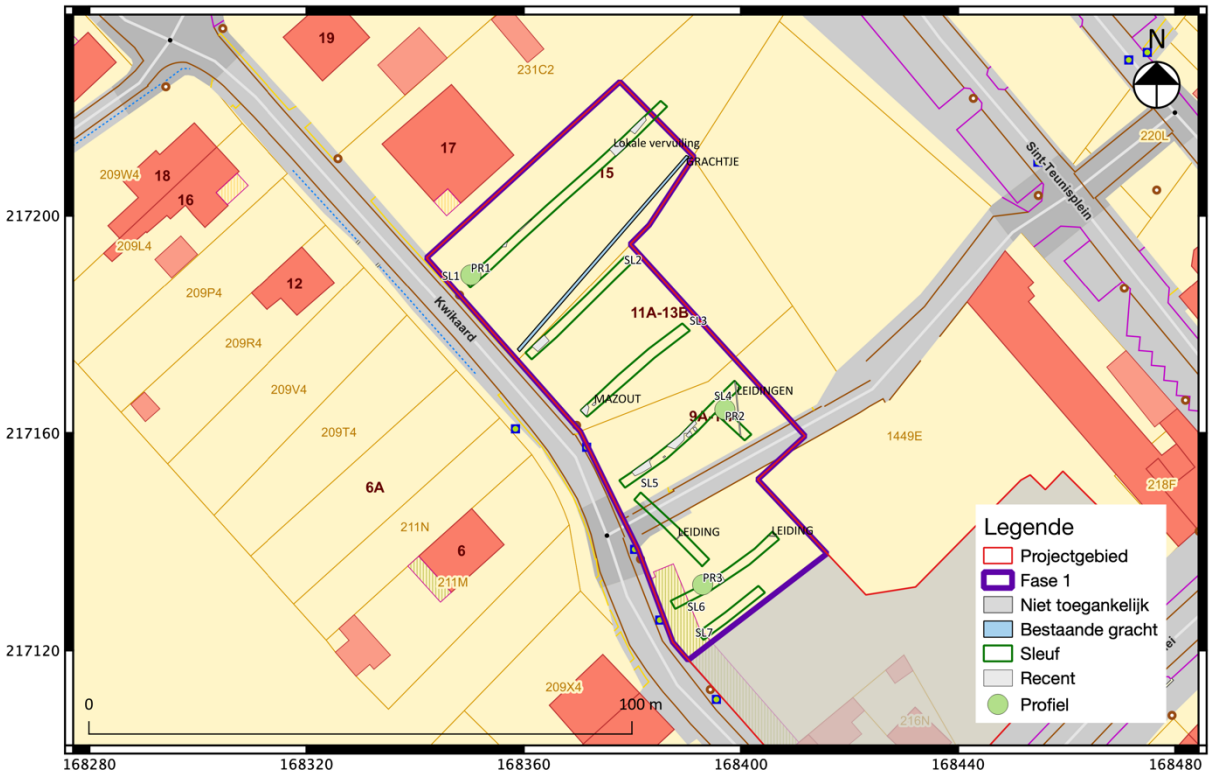

Fig. 2.5: Plan van de aangelegde sleuven en bodemprofielen.

Fig. 2.6: Overzicht van het terrein in zuidoostelijke richting: op de achtergrond de werfinrichting.

Fig. 2.7: Uitgezette woningen.

Fig. 2.8: Water- en elektriciteitsleidingen in sleuf 4.

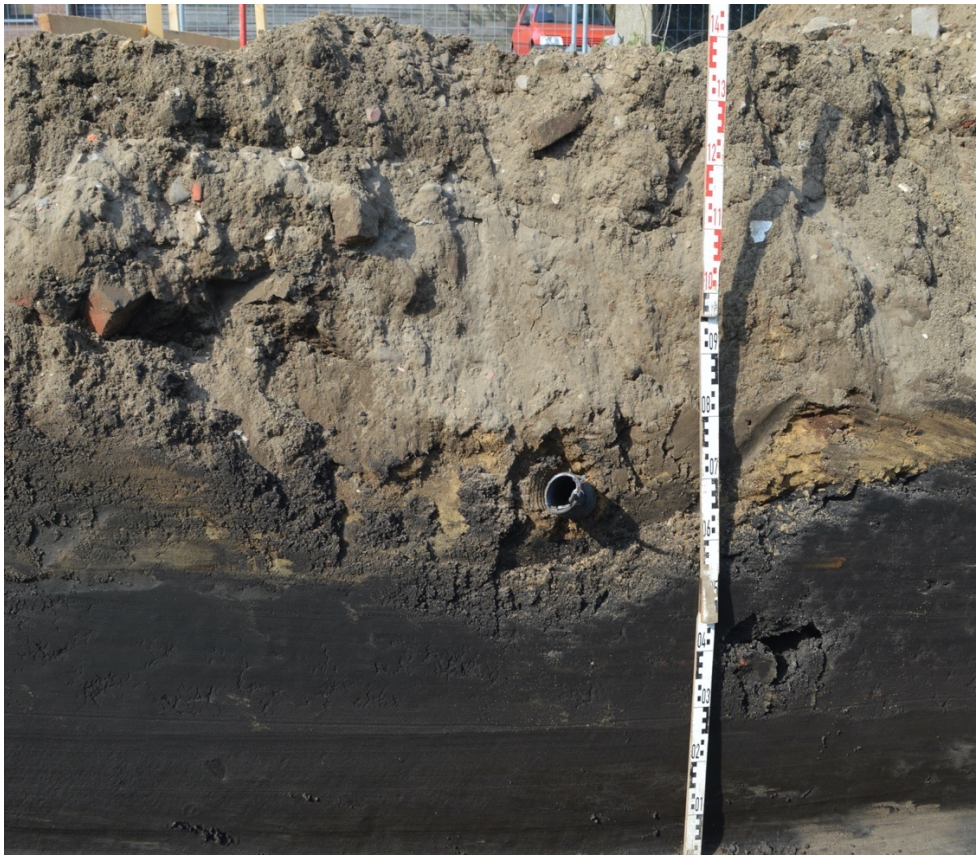

Fig. 2.9: Een overgetrokken internetkabel in sleuf 5.

Fig. 2.10: Waterleiding in sleuf 6.

2.2 Assessment

2.2.1 Landschappelijke gesteldheid

In deze paragraaf wordt beknopt de landschappelijke context van het projectgebied besproken, met aandacht voor zijn aardkundige en hydrografische situering, de fysisch-geografische context en bodemtypologie.

Het projectgebied bevindt zich in het centrum van Sint-Antonius, een deelgemeente van Zoersel. De omgeving is dicht bebouwd en ook het projectgebied zelf was volledig bebouwd of verhard. Geo-archeologisch gezien behoort Zoersel tot de Kempen. De omgeving is relatief vlak met hoogtewaarden tussen 14 en 16 m TAW. De hoogtewaarden op het terrein fluctueren tussen 15,2 en 15,4 m TAW. De afwatering gebeurt via de Trappistenbeek in het noorden en de Kleinebeek in het zuiden. Hydrografisch gezien behoort de regio tot het Beneden-Scheldebekken.

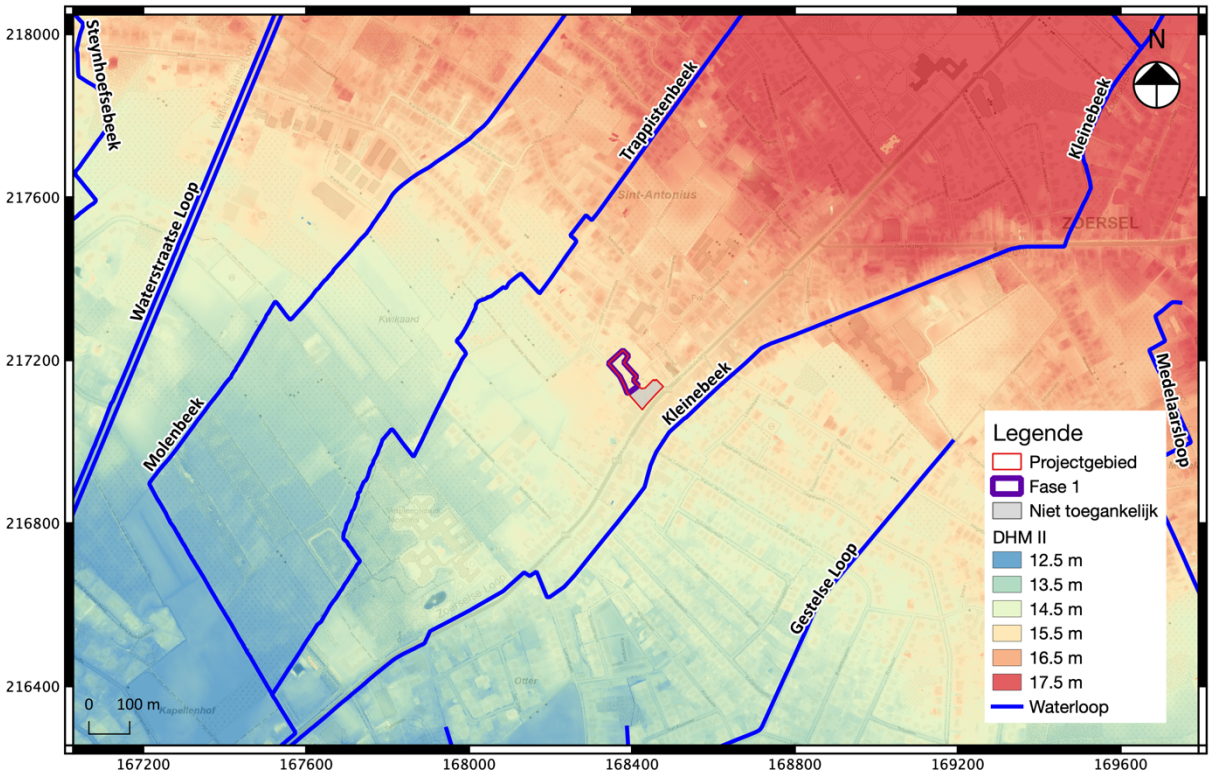

Fig. 2.11: Uittreksel uit het digitaal hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied.

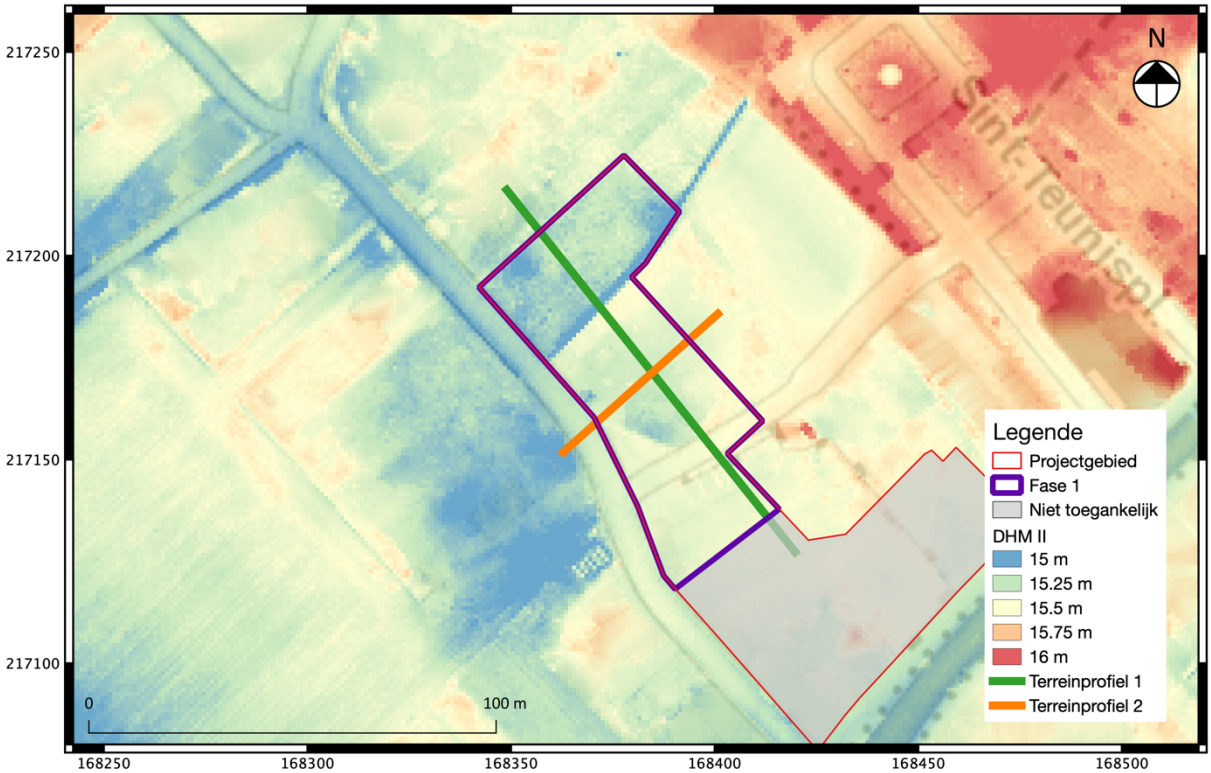

Fig. 2.12: Detail uit het digitaal hoogtemodel met aanduiding van het projectgebied en de terreinprofielen.

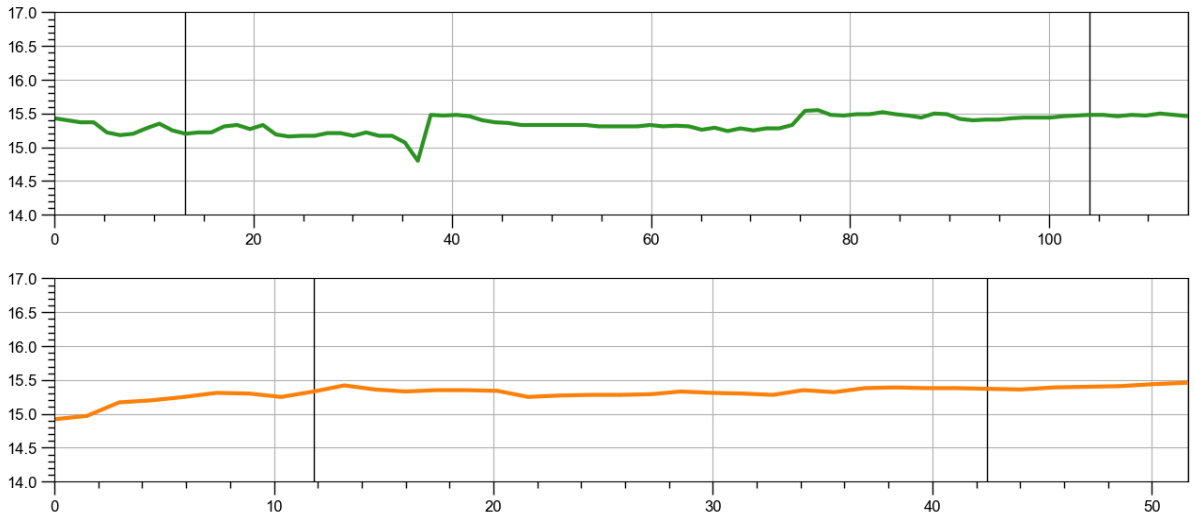

Fig. 2.13: Terreinverloop van noordwest naar zuidoost (groen) en van zuidwest naar noordoost (oranje) op basis van het digitaal hoogtemodel.

De geologische ondergrond wordt gevormd door de sedimenten van de Formatie van Lillo en meer bepaald het Lid van Merksem uit het plioceen (5,4 – 1,77 Ma). Het tertiaire Lid van Merksem bestaat uit grijsgroen tot grijsbruin fijn tot middelmatig zand. Het is kalkhoudend en bevat schelpfragmenten en siderietconcreties.

Op de quartair geologische kaart valt het projectgebied in een zone die is aangeduid met code 21. Dit staat voor eolische afzettingen (zand tot silt) van het weichseliaan (laat-pleistoceen) of het vroeg-holoceen. In de noordelijke en centrale gedeelten van Vlaanderen werd zand tot zandleem afgezet. Deze afzetting komt samen voor met of wordt vervangen door quartaire hellingsafzettingen. Onderaan de sequentie zitten getijdenafzettingen (estuariene afzettingen) met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen uit het vroeg-pleistoceen.

Op de bodemkaart valt het projectgebied grotendeels samen met niet gekarteerde, bebouwde gronden (OB). In de noordelijke hoek komen Zdmb(g)-bodems voor. Dit zijn matig natte zandgronden met een dikke antropogene humus A horizont met een grijsachtige kleur. Er komt matig zand, zwaar zandleem of leem als bijmenging voor. Zcmb(g)-gronden zijn hieraan gelijk, maar zijn iets droger. Ten slotte komen er in de buurt ook nog Zegb-bodems voor. Deze bestaan uit nat zand met een duidelijke ijzer en/of humus B horizont.

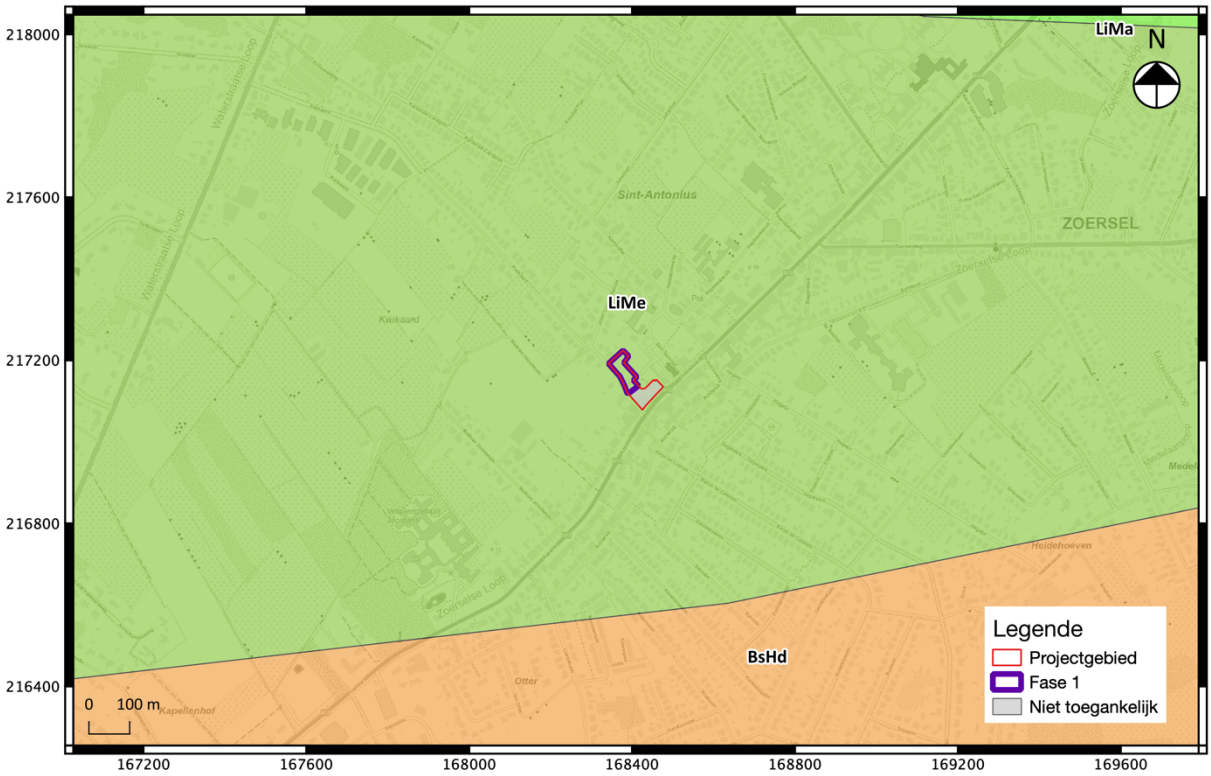

Fig. 2.14: Uittreksel uit de tertiair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

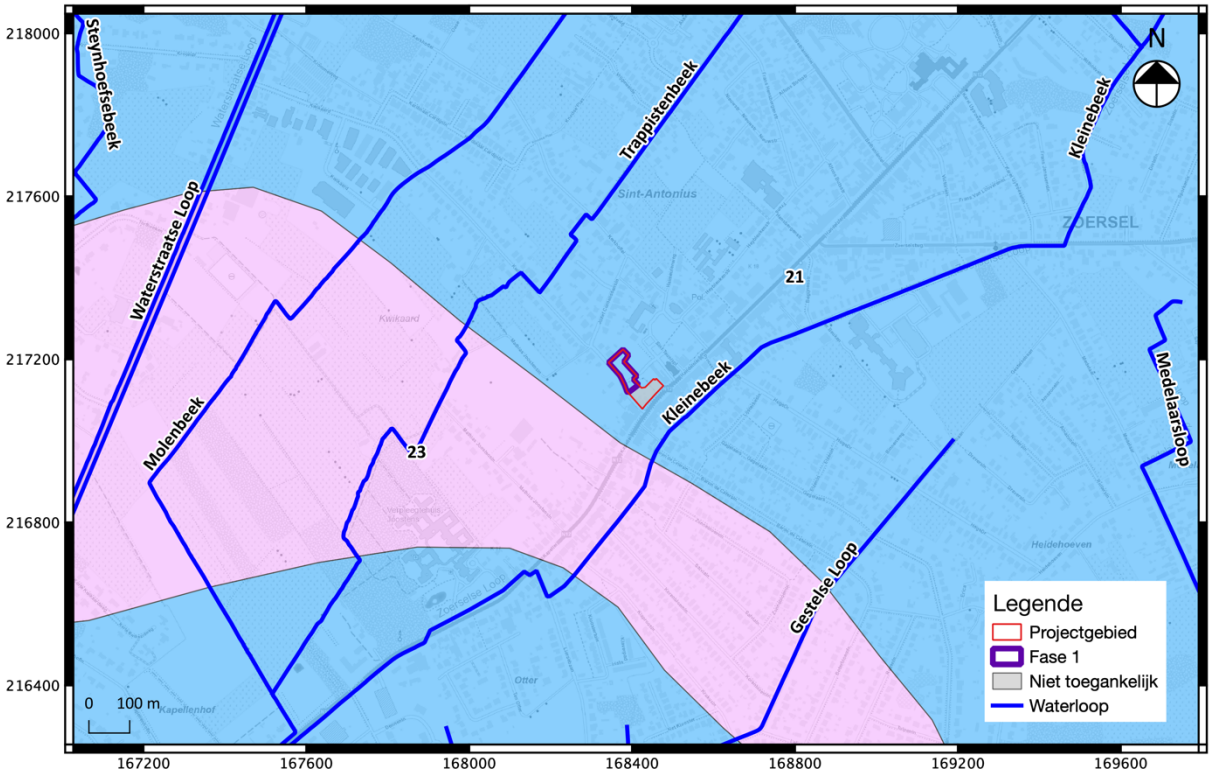

Fig. 2.15: Uittreksel uit de quartair geologische kaart met aanduiding van het projectgebied.

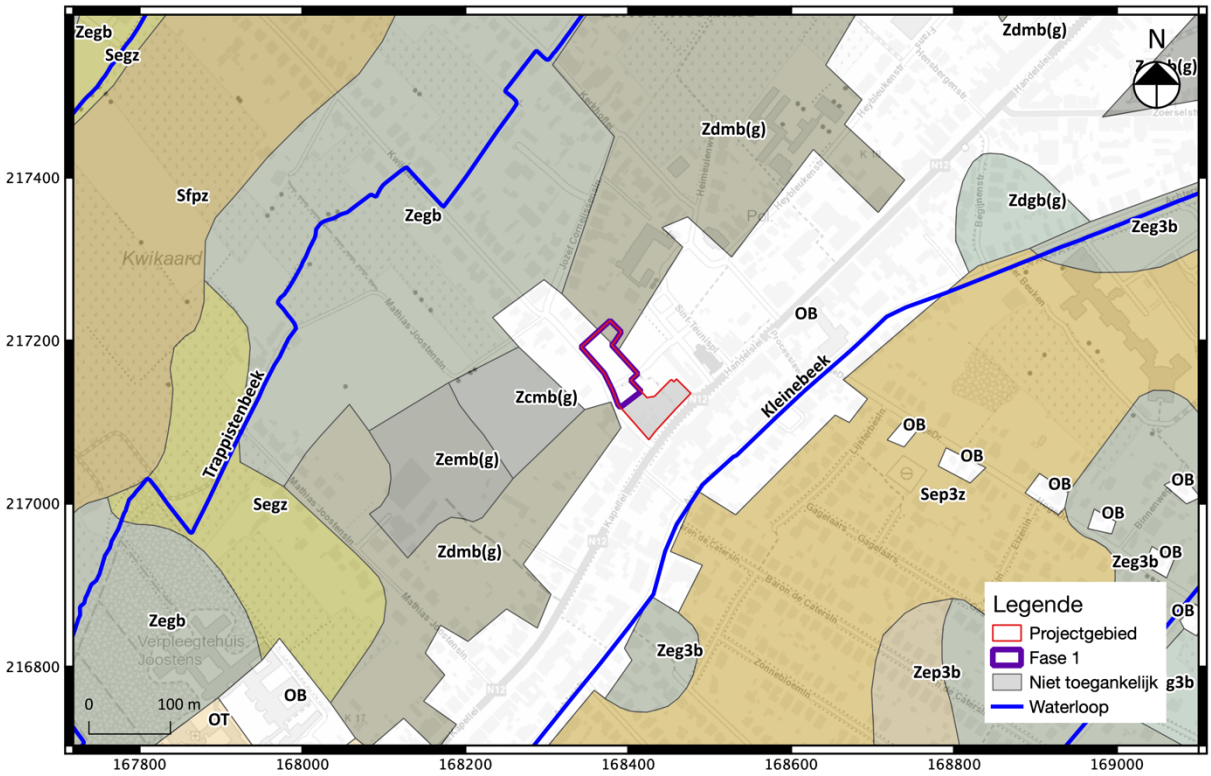

Fig. 2.16: Uittreksel uit de bodemkaart met aanduiding van het projectgebied.

2.2.2 Beschrijving van de referentiebodemprofielen

De bovengrond van het projectgebied bleek bijna overal redelijk sterk verstoord te zijn door de recente bouw- en afbraakwerken. Enkel ter hoogte van sleuf 1 was er een min of meer intacte Ap-horizont aanwezig. Profiel 1 zal dan ook als referentieprofiel gelden voor de onverstoorde zone. Profiel 2 zal eveneens in detail worden besproken, aangezien dit zich centraal op het terrein bevond en profiel 3 hier quasi gelijk aan was.

Bovenaan profiel 1 zat een ca. 45 cm dikke Ap-horizont met een gevlekte donkergrijsbruine kleur. Hieronder bevond zich een gelaagde donkerbruine Bh-horizont van ca. 20 cm dik. Deze laag rustte op een gevlekte geelbruine Bir-horizont met donkere fibers. De bodem is opgebouwd uit vochtig lemig zand. De grondwatertafel werd niet bereikt in de sleuven, maar aan het begin van sleuf 1 werd ter hoogte van een verstoring iets dieper gegraven tot 1,20 m onder het maaiveld. In deze diepere uitgraving begon het grondwater vrij snel op te komen. Profiel 2 bestond bovenaan uit een 40 cm dik HTM-pakket met veel puin. Hieronder was nog een restant van de donkergrijsbruine Ap-horizont bewaard tot een diepte van ca. 60 cm onder het maaiveld. De Ap-horizont rustte rechtstreeks op de moederbodem (C-horizont) die hier een gevlekte oranjegele kleur had. Ter hoogte van bodemprofiel 3 werd de C-horizont pas bereikt op 1 m diepte en was deze ook eerder lichtgroen van kleur.

De resultaten van de bodemprofielen komen goed overeen met de gegevens op de bodemkaart.

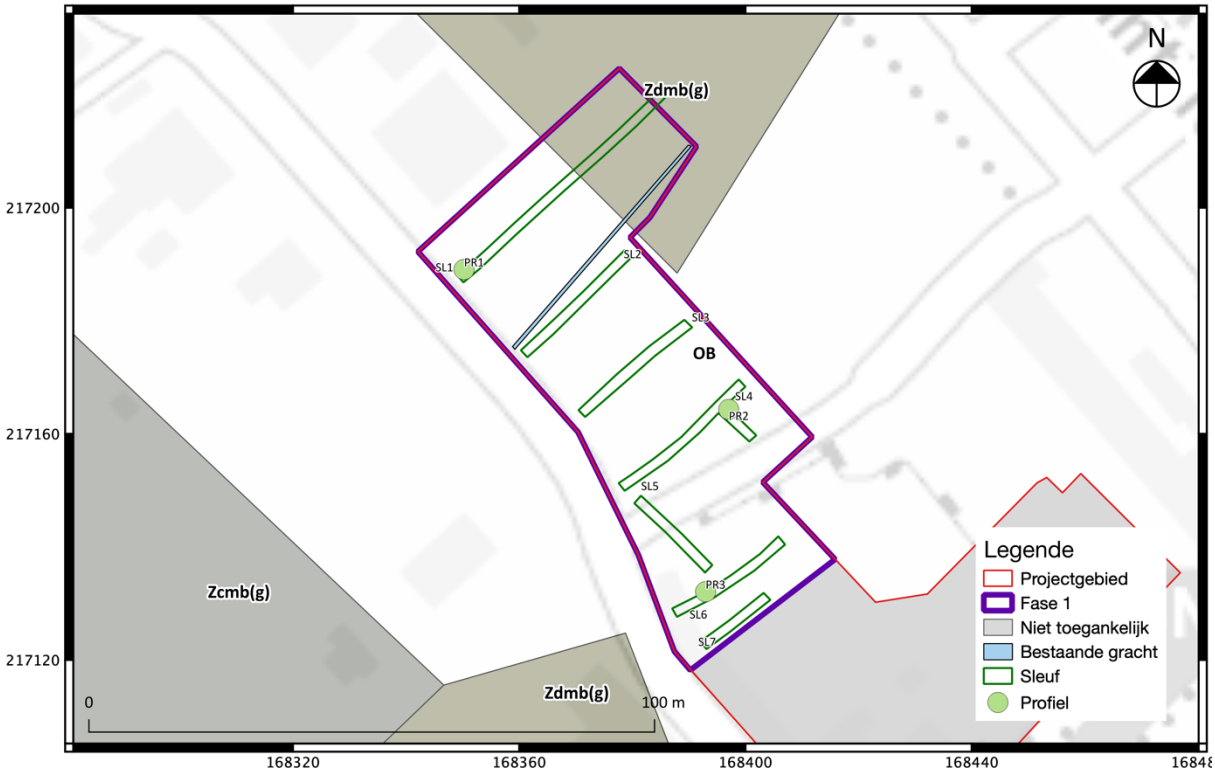

Fig. 2.17: Overzicht van de aangelegde bodemprofielen uit het sleuvenonderzoek.

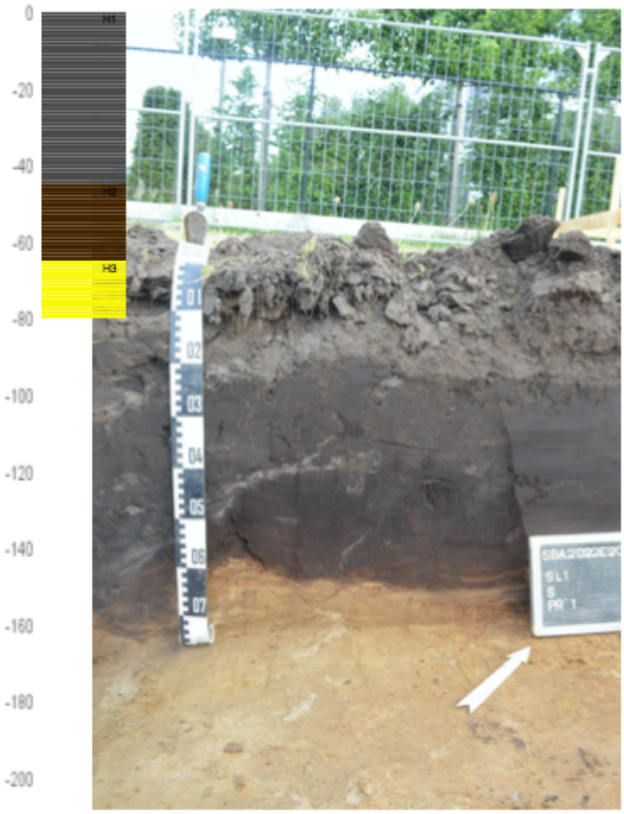

H1 (Ap)
0-45 cm: ReZaVa Z>L; niet gespecifieerd; gevl. DGr-Br ; [Veel bio, Hu;]; Du golvend gr.(B: v, HCl: O)

H2 (Bh)
45-65 cm: ReZaVa Z>L; niet gespecifieerd; gelg. DBr ; Du golvend gr.(B: v, HCl: O)

H3 (Bir)
65- cm: ReZaVa Z>L; niet gespecifieerd; gevl. Gl-Br fi. ; (B: v, HCl: O)

Bereikte diepte: -80 cm.
Grondwatertafel: Niet bereikt.
Opmerkingen:

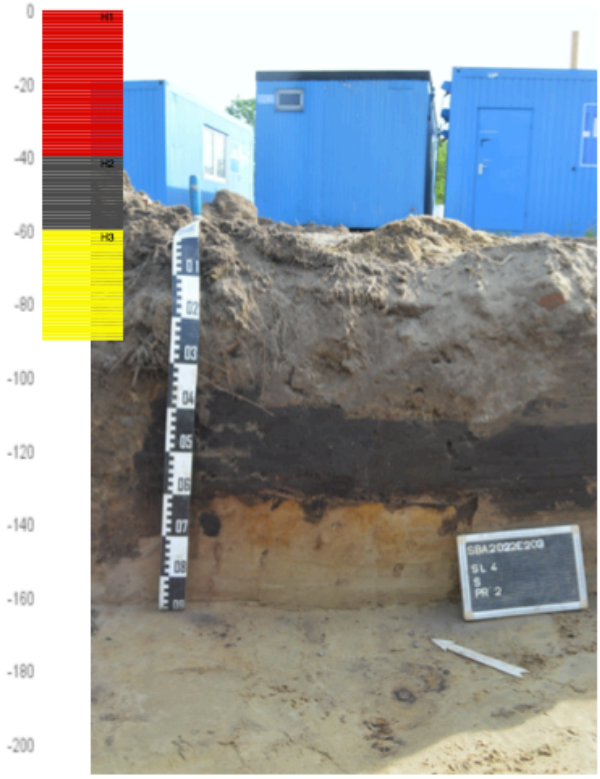

H1 (HTM)
0-40 cm: ReZaVa Z>L; niet gespecifieerd; Du recht gr.(B: v, HCl: O)

H2 (Ap)
40-60 cm: ReZaVa Z>L; niet gespecifieerd; gevl. DGr-Br ; [Veel bio, Hu;]; Du recht gr.(B: v, HCl: O)

H3 (C)
60- cm: ReZaVa Z>L; niet gespecifieerd; gevl. Gl-Or vl. ; [Fe-vl;]; (B: v, HCl: O)

Bereikte diepte: -90 cm.
Grondwatertafel: Niet bereikt.
Opmerkingen:

Fig. 2.18: Samenvatting PR1 en PR2.

2.2.3 Vindplaatsen met bodemsporen

Fig. 2.19: Allesporenplan.

Tijdens het onderzoek werden 13 spoornummers uitgereikt. Het gaat om een greppel, enkele lagen en een aantal (paal)kuilen. De greppel (S1) liep met een noordwest-zuidoost oriëntatie dwars door sleuf 3. Hij had een breedte van 1,30 m en een gevlekte donkergrijze vulling. Het spoor werd gecoupeerd, maar was vrij ondiep. Aardewerk uit de greppel suggereert een datering in de 17de tot 19de eeuw. Op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) is te zien dat deze parallel aan de perceelsgrens loopt.

De overige sporen zaten in sleuven 5 tot 7. Drie sporen bleken donkergrijze lagen (S2, S3 en S8) te zijn, die zich over een grotere oppervlakte uitstrekten. De vondsten dateren ze in de 17de tot de 18de eeuw. Mogelijk gaat het om één en dezelfde laag, die doorloopt over de verschillende sleuven. Doorheen S3 (laag in sleuf 6) zaten 4 vierkante paalkuilen (S4-7). De kuilen hadden een zeer scherpe aflijning en een vierkante vorm (20 x 20 cm). Ze waren opgevuld met wit zand. Gezien hun haarscherpe aflijning lijken ze eerder recent van aard.

Fig. 2.20: S1 in het vlak en in coupe

Fig. 2.21: Laag S2.

Fig. 2.22: Laag S3.

Fig. 2.23: Laag S8.

Fig. 2.24: Paalkuilen S4-S7.

In sleuf 7 werden enkele (paal)kuilen (S9-13) onderzocht. De sporen hadden een donkergrijze gevlekte vulling, die zich vrij sterk aftekenden ten opzichte van de moederbodem. De grootte van de (paal)kuilen varieerden van een doorsnede van ca. 21 cm tot 75 cm. S13 was opvallend groter met een doorsnede van 2,3 m. Na het couperen bleek S9 ca. 30 cm diep bewaard te zijn. De sporen bevatten geen vondsten en zijn daardoor moeilijk te dateren.

Op basis van de historische kaarten werden restanten van oude bebouwing verwacht, maar deze werden niet aangetroffen. Er waren geen *in situ* bewaarde muur- of vloerresten of uitbraaksporen.

Fig. 2.25: Sporen 9 tot 13 in sleuf 7.

Fig. 2.26: Overzicht sleuf 1.

Fig. 2.27: Overzicht sleuf 2.

Fig. 2.28: Overzicht sleuf 3.

Fig. 2.29: Overzicht sleuf 4.

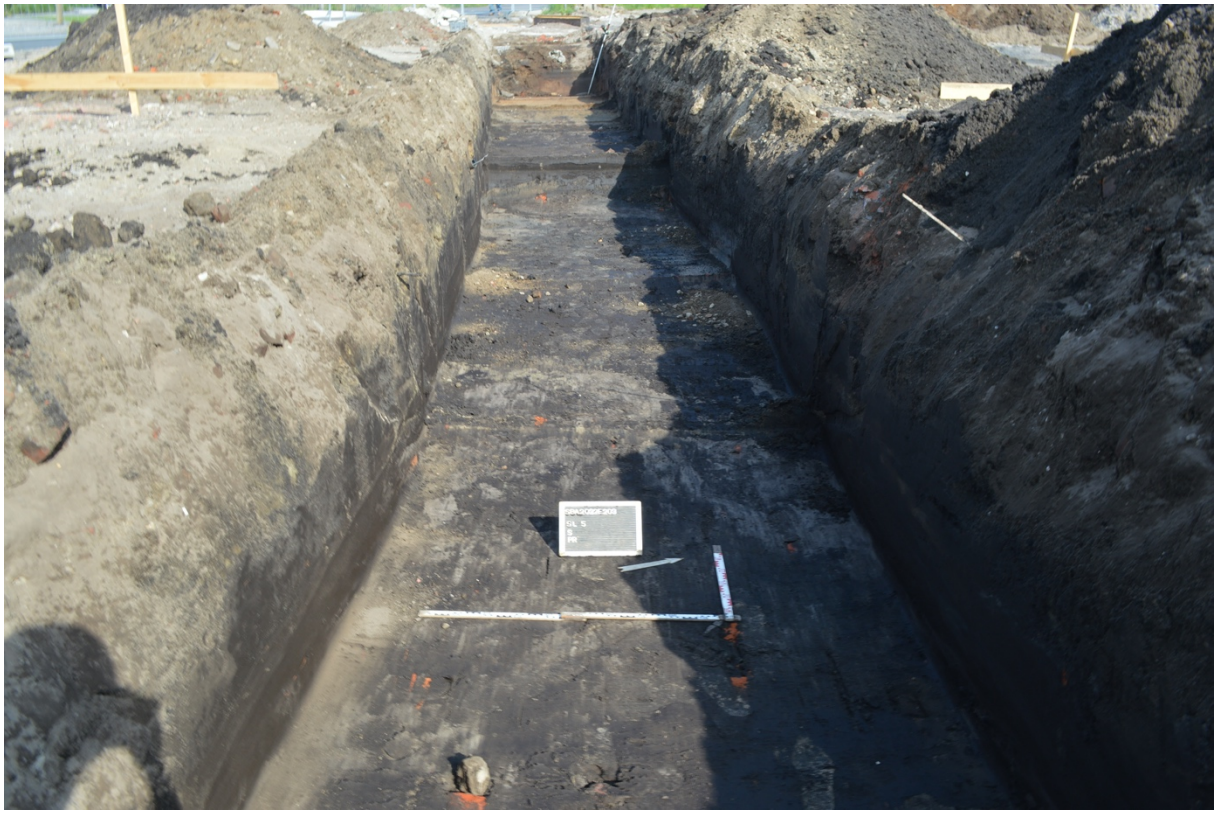

Fig. 2.30: Overzicht sleuf 5.

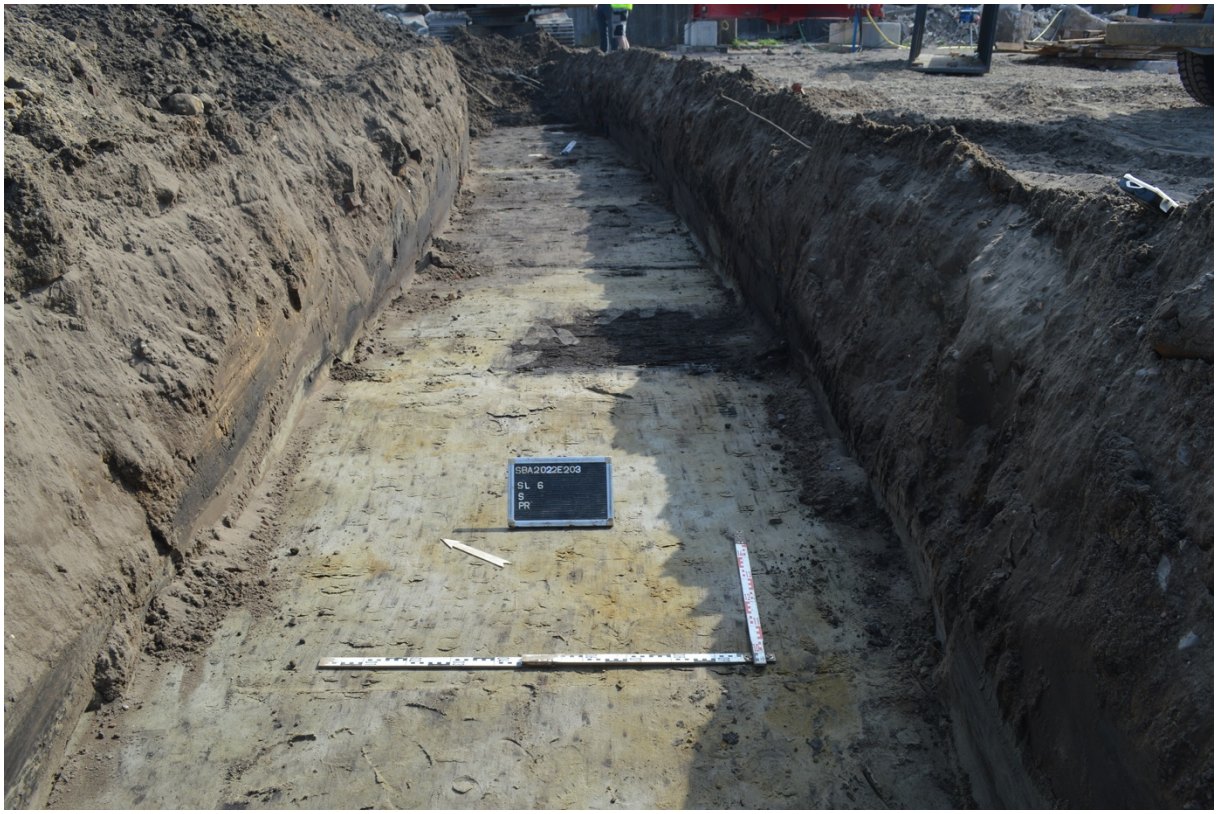

Fig. 2.31: Overzicht sleuf 6.

Fig. 2.32: Overzicht sleuf 7.

2.2.4 Assessment van de vondsten

Tijdens het onderzoek werden er 26 vondsten ingezameld, afkomstig uit de sporen en van metaaldetectie. Het gaat om een kleine hoeveelheid aardewerk, enkele fragmenten bouwceramiek en twee metaalvondsten. Bij het metaal werd één redelijk zwaar stuk gietijzer (56 g) uit S1 ingezameld, dat echter sterk gecorrodeerd was. De functie hiervan is niet duidelijk. Ter hoogte van S2 werd een 17de-eeuwse koperen oord ingezameld (MD1). Het stuk is erg slecht bewaard en de volledige legende is weggevreten. De iconografie was wel nog enigszins zichtbaar, waaruit bleek dat het om een munt van Filips IV of Karel II van Spanje gaat. Deze oorden werd in verschillende steden in de lage landen geslagen van 1626 tot 1691.

Het onderzoek leverde 21 fragmenten aardewerk op. Het oxiderend gebakken wielgedraaide aardewerk vormt de grootste groep. Er zijn randen van verschillende vormtypes aanwezig (kommen, borden en potten), maar geen archeologisch complete objecten. Alle stukken zijn langs de binnenzijde bedekt met glazuur. De borden zijn voorzien van slibversiering. Er werd ook 1 fragment steengoed ingezameld uit S1. Het gaat om een bodemfragment met een platte standring. Het gaat om aardewerk voor alledaags gebruik dat dateert uit de 17de tot de 19de eeuw.

Uit S1 werden ook nog 3 stukken bouwceramiek ingezameld. Het gaat om oxiderend gebakken rode en gele bakstenen, waarschijnlijk in verband te brengen met de historische bebouwing die er ooit is geweest.

Fig. 2.33: Oord afkomstig uit S2 (MD1).

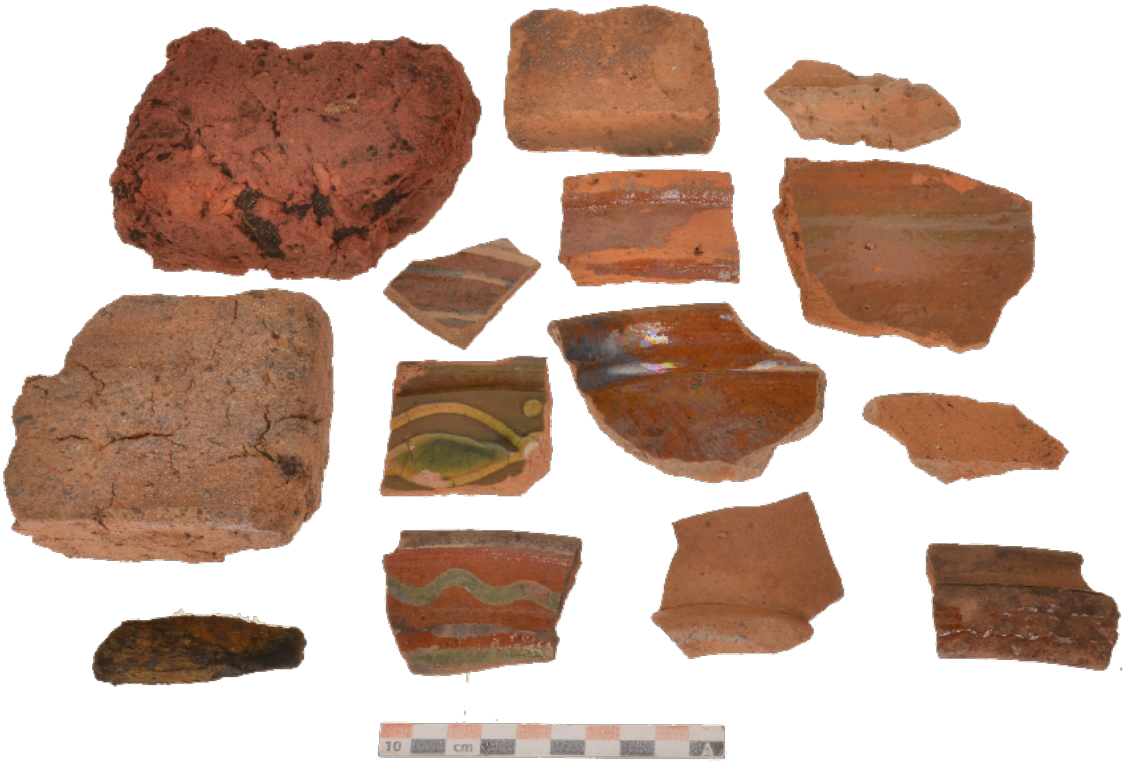

Fig. 2.34: Vondsten uit S1.

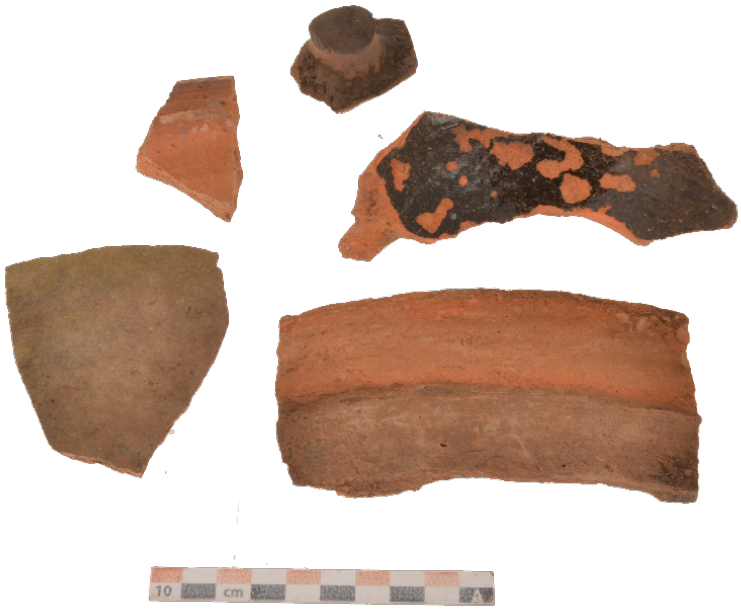

Fig. 2.35: Vondsten uit S2.

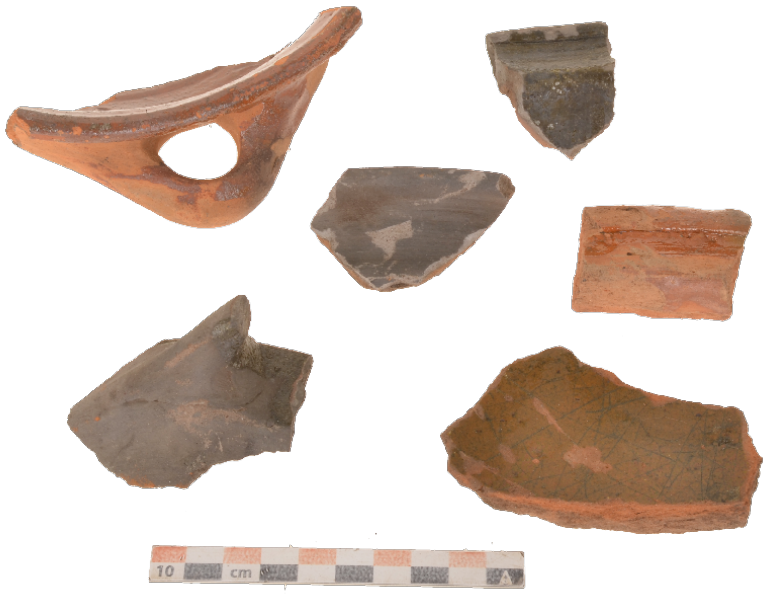

Fig. 2.36: Vondsten uit S8.

2.2.5 Artefacten(sites)

Niet van toepassing.

2.2.6 Natuurwetenschappelijke staalnames

Niet van toepassing.

2.2.7 Datering en interpretatie van het onderzochte gebied

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden vrij veel verstoringen vastgesteld. Er werden uiteindelijk 13 spoornummers uitgereikt. Een greppel (S1) kon mogelijk in verband gebracht worden met een 19de-eeuwse percelering. Ter hoogte van sleuven 5-7 werden drie lagen onderzocht, waaruit materiaal uit de 17de en 18de eeuw aan het licht kwam. In laag S2 zaten 4 witte paalkuilen die door de laag gaan. Gezien de heel scherpe vierkante aflijning lijken deze eerder recent te zijn. In sleuf 7 werden ook enkele kleine (paal)kuilen geregistreerd, maar deze bevatten geen materiaal. Hierdoor zijn ze moeilijk te dateren. Restanten van historische bebouwing, in de vorm van muur- of vloerresten of uitbraaksporen, waren niet aanwezig.

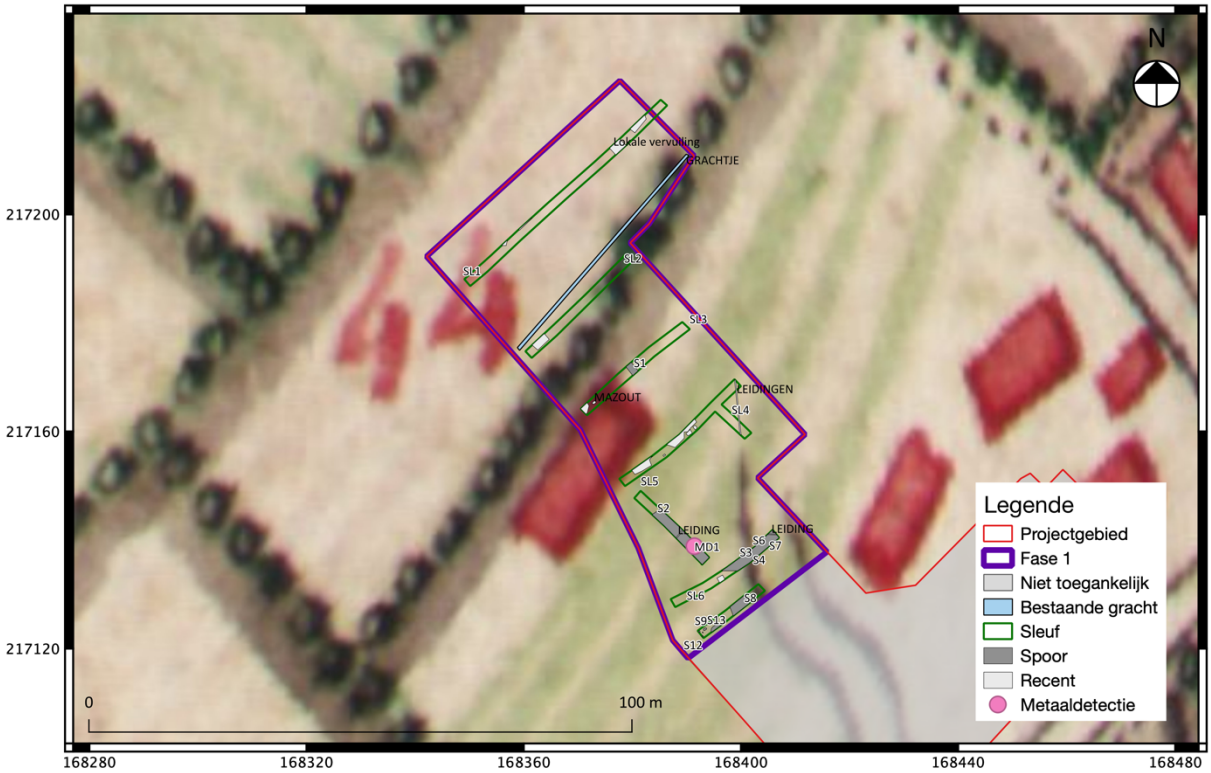

Fig. 2.37: Allesporenplan geprojecteerd op Ferraris (ca. 1777).

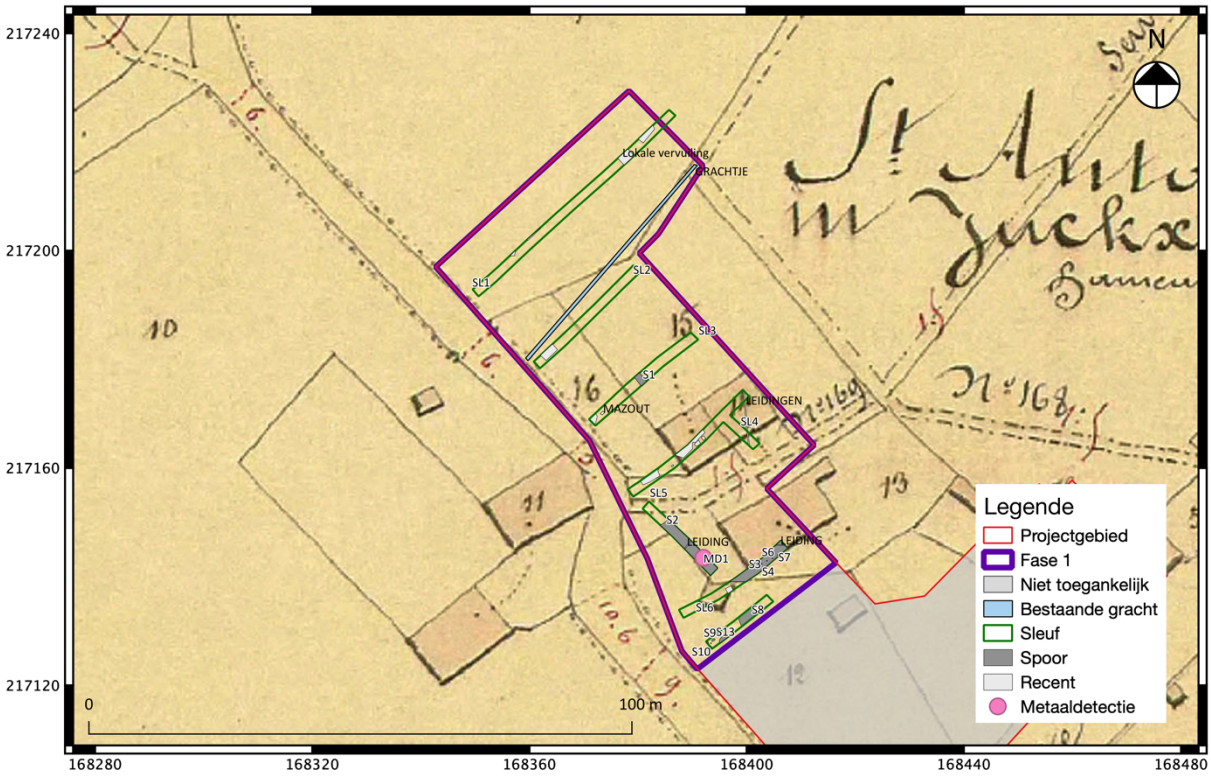

Fig. 2.38: Allesporenplan geprojecteerd op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840).

2.2.8 Impactbepaling van de geplande werken op het bodemarchief

De geplande werken grijpen in op een in kwantitatief en kwalitatief opzicht beperkt bodemarchief dat geen potentieel op kennisvermeerdering bevat.

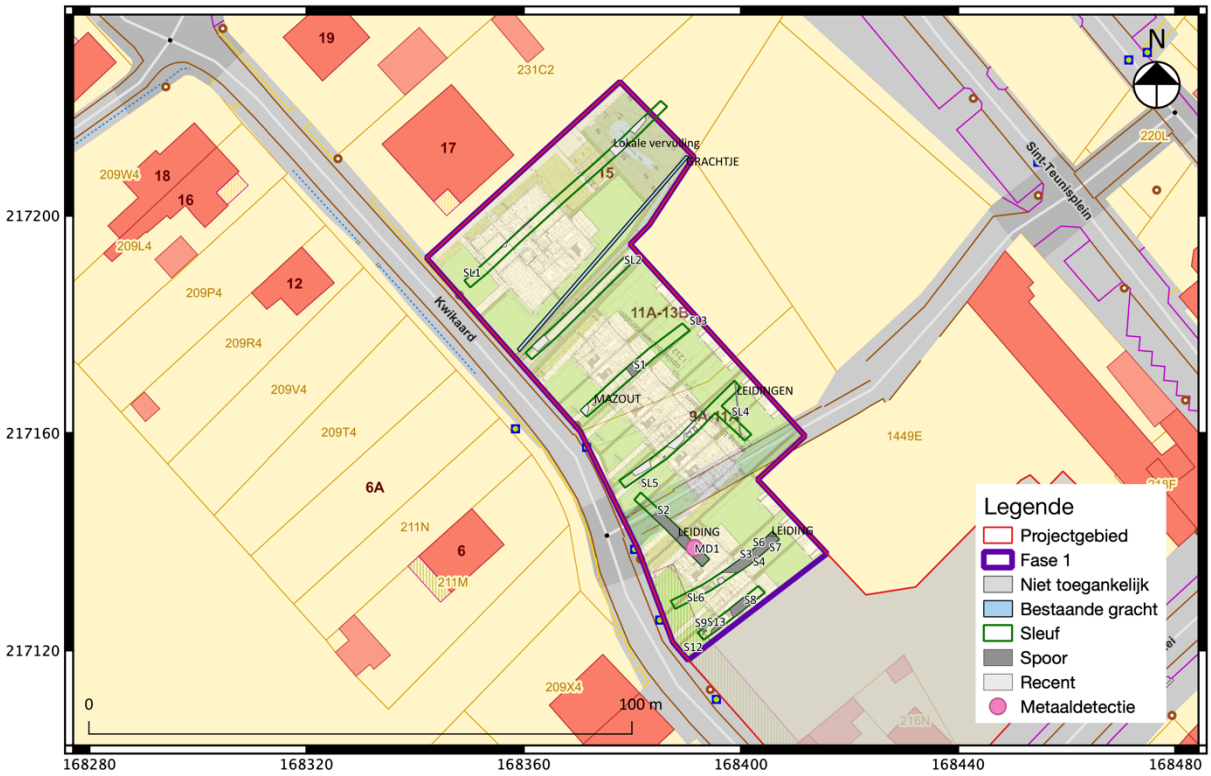

Fig. 2.39: Allesporenplan gegeorefereerd op het inplantingsplan.

2.2.9 Beantwoording onderzoeksvragen

Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
Het relevante archeologisch niveau ligt aan de top van de Bir-horizont of de C-horizont. Deze liggen op een diepte tussen 60 – 100 cm onder het maaiveld.

Waar ligt/lag de hoogste grondwaterspiegel?
De grondwatertafel ligt op ca. 1,20 m onder het maaiveld. Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat de grondwatertafel op het moment van het onderzoek door aanhoudende droogte extreem laag stond in de regio.

Zijn er nog intacte bodems aanwezig? In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
De moederbodem werd aangetroffen onder de Ap-horizont. De bovengrond was op 75% van het projectgebied zwaar verstoord, maar de Ap-horizont was meestal nog wel gedeeltelijk bewaard. Lokaal kwamen er wel verstoringen voor.

Zijn er archeologische sporen aanwezig binnen de grenzen van het projectgebied? Zo ja: Wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?

Er werden enkele archeologische sporen aangetroffen tijdens het onderzoek. Enkele daarvan zijn waarschijnlijk eerder recent van aard (S4-7). Andere sporen, zoals de grote lagen, dateren in de 17de-18de eeuw en zijn in verband te brengen met de verdwenen bewoning. Ter hoogte van sleuf 7 werden enkele (paal)kuilen aangesneden. Duidelijke sporen gelinkt aan gebouwen (muren, vloeren, uitbraaksporen) werden niet gevonden.

Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, …) aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
De sporen zijn waarschijnlijk het gevolg van de postmiddeleeuwse bewoning op het projectgebied.

Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
De archeologische sporen zijn vrij goed bewaard, maar moeilijk te interpreteren.

Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
Enkel in de grotere lagen werd een kleine hoeveelheid vondsten aangetroffen. Het aardewerk is sterk gefragmenteerd (geen archeologisch complete vormen). De metaalvondsten zijn eerder slecht bewaard en sterk gecorrodeerd.

Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?
De archeologische resten bleven beperkt tot enkele lagen en (paal)kuilen in sleuven 5 tot 7. Op basis van historisch kaartmateriaal is geweten dat er vanaf de 18de eeuw bewoning was op het projectgebied. Duidelijke resten gelinkt aan de bebouwing werden echter niet aangetroffen en zijn vermoedelijk volledig gesloopt. Met uitzondering van de lagen zijn de sporen ook niet dateerbaar. Mogelijk gaat het om enkele beperkte restanten van achtererfactiviveiten, maar zeker is dit niet. Een eventuele opgraving zou weinig potentieel op kenniswinst hebben, gezien er van de hoofdgebouwen niets bewaard is gebleven. Ook de materiële cultuur is niet uitzonderlijk. Om een beeld te krijgen van het dagelijkse leven in Sint-Antonius (Zoersel) in deze periode zou historisch en iconografisch onderzoek meer kenniswinst opleveren.

Zijn er sporen aanwezig die inzicht kunnen verschaffen in het ontstaan en de ontwikkeling van de dorpskern van Sint-Antonius en zijn periferie?
De dorpskern van Sint-Antonius ontstond rond de Sint-Antoniuskapel uit 1492. Het bleef tot in 1750 een klein gehucht, bestaande uit enkele boerderijen. Pas met de verharding van de weg Antwerpen-Turnhout kwam het dorp tot ontwikkeling.[4] Vanaf dan kan de ontwikkeling van het dorp gevolgd worden op historische kaarten. De aangetroffen sporen zijn niet ouder dan de 17de eeuw en kunnen niet nauwkeurig genoeg gedateerd worden om een bijdrage te leveren aan de kennis over het ontstaan en de ontwikkeling van Zoersel.

Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?

[4] http://www.heemkundigekringzoersel.be/Gesch.-St-Antonius.html

De geplande werken maken dat het niet mogelijk is om een behoud in situ op te leggen. Het aanpassen van de plannen behoort in deze fase niet meer tot de mogelijkheden, aangezien de werken reeds vergund zijn.

Indien behoud in situ van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?
Het onderzochte gedeelte van het terrein heeft weinig potentieel tot kenniswinst. De niet onderzochte fasen van het bouwproject dienen voor aanvang van de werken wel nog onderzocht te worden aan de hand van proefsleuven.

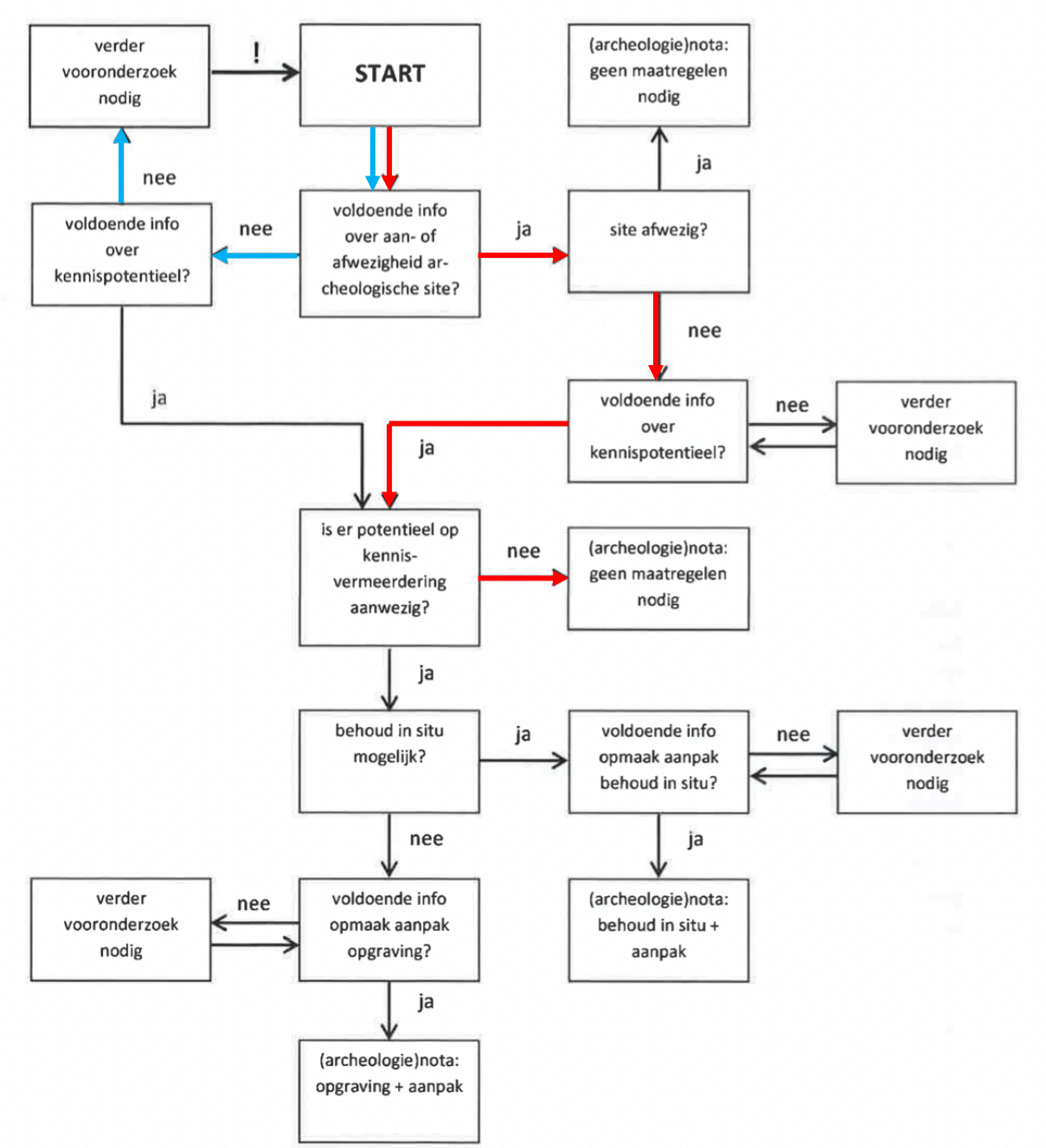

Fig. 2.40: Procesverloop voor fase 1 gevisualiseerd binnen de beslissingsboom bij de afweging over de noodzaak tot verder archeologisch onderzoek.[5] De rode lijn is van toepassing op de onderzochte zone. De blauwe lijn is van toepassing op de zone van fase 2.

[5] Code Goede Praktijk 4.0, hoofdstuk 5.2.

Bibliografie

Literatuur

Reyns N. & Bruggeman J. 2021: Archeologienota Sint-Antonius Zoersel – Sint-Teunisplein, Bornem.

REYNS N., BRUGGEMAN J. & FERKET R. 2021: Archeologienota Zoersel – Sint-Teunisplein, Bornem.

Websites

www.agiv.be

www.dov.vlaanderen.be

www.geopunt.be

http://www.heemkundigekringzoersel.be/Gesch.-St-Antonius.html

https://inventaris.onroerenderfgoed.be/

https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie